

553

ANUBHAVA
SUDHANIDHI.

PART II

FOR THE USE OF BOYS & GIRLS.

BY

Palepu Bangararaju.

SL no 817
—
See no 7431

102

Sajahnundry:

Printed at the Chintamani Printing Works.

1911.

Price 2 Annas.

శ్రీ వేంకటరమణస్వహాయః
అనుభవసుధానిధి.

శా. శ్రీలంబోదరు వేకదంతు శివశాసిత్రు విఘ్నేశుహం
బూలంబూజలుసేసి మొక్తైద దలంపుల్ సాగువిఘ్నలకుం
బాలై పోనక, ని న్ననమ్మన నిడ వ్వాతంగవక్త్ర మహా
కాలాన్యస్థితమూషకోత్తిమ శురంగమోదకాంచత్తరా.

క. కమలాపనుఁ గమలాపతిఁ

గమలకరు స్థమలబంధుఁ గమలాంకు సుధా

విచుల స్థమల స్థాని

న్యచుతుల ద్వైపాయనాదిసూరులఁడెలుతున్ .2.

క. భువి నవి భాస్కరచంద్రులు

పవనుం డనిలుండు జలము స్వాంతము సాక్షు

కాతిలోనికప్పు రక్షింపడే నారు
పోసినాడు నీరు వ్రాయకున్నె. 10

ఆ. గీ. గిట్ట పేదమగఁడు వెట్టును బొదంబు
ముట్టక పని విసిగి మూలునాలు
చెడిఁగ మొదలుముట్ట చెట్టుపుట్టును గుక్క
మూతిపిందె లఁగ్రు బోధఘనులు. 11

క. ఆశినదబ్బఱు లప్పుడు
పోడిమిగాఁ గానఁబడినఁ బొసఁగవు తుదకున్
గాడిదపిల్లకు మిసమిస
వీడఁదె చిగిలింత యేపు విటుగడ గనదే. 12

ఆ. గీ. విత్తవంతుల మని విజ్ఞనీఁగెడువారు
సాపకార్యములకు భయముపడరు
దాచబెట్టుసొమ్ము నాచుటకంటెను
బడుకుగట్టి నూతఁ బడుటమేలు. 13

ఆ. గీ. ఆడితప్పువార లవమానపాత్రులు
 గోఁతెఱుంగనివారు కొలఁదినరులు
 వెఱల కిడక దాచివెట్టు ధనమ్మగుఁ
 దుదకుఁ దొంగపాలొ దొరిలపాలొ. 14

ఆ. గీ. గంతగట్టఁదిరుగు గానుగు నెద్దుపో
 లికనులుకుచు నాల్పలికిన నుడిఁ
 గ త్తిరింప గఱులు కాకము వీకను
 బరుషము రుష యుడిగి పురుషుఁ దుండు. 15

క. కృతపరిణయుఁ డగు సుకృతికి
 సుతు లుదయి చెదరు వారిసుగుణత చేతం
 బితకు నెసఁగుఁ గీరితి యది
 ఊతినుండెడు నంతతడవు చెందుఁ ద్రిదివమున్. 16

క. పిల్లలుగల యిల్లొనరుచు
 నుల్లము రంజిల్లఁ గన్న యున్నతులు గనన్

బల్లపుఁబై రులతీరున

నుల్లానము కన్నుగవకు నొడవఁగఁ జేయున్. 17

క. ఇమ్మని యర్చకు లడుగక

యమ్మయుఁ బెట్టదను సామ్య మన్వర్థముగా

రమ్మని కడుపారఁగ నో

రెమ్మిఁపవా రెవరు తలిగీతి న్నగతిన్. 18

ఆ. గీ. అయ్య యమ్మ యందు రర్చకు జ్జనకుల

నన్న యమ్మి యందు కన్నవారు

నాలుబిడ్డలపయి నర్చిలి నరునకుఁ

నుండునంత వారి కుంక్ష దకట. 19

ఆ. గీ. ఆకసమ్మనందు నబ్బరముగ నెప్పు

డయిన మినుకు మినుకు మనుచు నున్న

రిక్కగముల నరులు లెక్కసేయనిగీతిఁ

జెదరి తిరుగువాండఁ జెప్పునెవఁడు. 20

ఆ. గీ. కోడికూత జాము గుఱుతగుఁ; గోకిల
పాచమము వసంత మెంచఁ జేయు;
గూబ వచ్చె నే పైకో జంతులనఁ గూయు;
వేగఁ బులుఁగు లఱచు విధినియుక్తి. 21

ఆ. గీ. పోకిరి గమితోడిపొందుకై పోవును
గారణమ్ము లేని కలహ నూడు
స్తుతులకంటె సాగు దూషణములకు దు
ర్జనుఁడు పరులధనము సతులఁ గోరు. 22

ఆ. గీ. చేతివేళు లైదు చేర దగ్గఱదెలి
వంటకంబు మెక్కవలను గాంచు
నెడము పడినమనుజుఁ డెట్లు భుజించెడుఁ
జెలిమి దొలగినట్టు లలజడి యగు. 23

ఆ. గీ. అంద అనుమలించు నాపని యగునట్లు
కా దొకండు తలఁచు కర్జ; మైక

'మత్య మున్నఁ గార్య మత్యంత సుకరమాఁ

జేయ శక్తిగల్గుఁ జవరవలకు.

24

చ. అలుకయెసంగు నేళనక్షలస్సముమానుదు రేమి హేతువో

తెలియఁ దలంచుచున్దినను బెల్పురు పిల్చిన బల్ల రెప్పుడు
స్లకలనవ్యమోమునఁ గనంబడి దింతవికాస మద్దిరా
తలఁచెదనిండిరోస మెడఁదంజొరనీయదొనీరుగూడునే

క. తినినది యొసంగినదియు

స్థనవంతులధనము తక్కుధన మొరులకుఁ గా
చును వెఱబొమ్మవిశమ్మునఁ

దినఁడు పిసిడి విసముపగిడు దీలుచు నొక్కో. 26

అ. గీ. ఎత్తువోట గాలి యెడతెఱపి గనక

వీచుచుండు గృహులు వేడుకపడ

నీయెలమికి మరగియే ధనవంతులు

గాంతసౌధములను గట్టికొందు.

27

ఆ. గీ. విద్యవలన నబ్బువిత్తంబు; దానిచే
 నిష్ఠభోగత్వప్తి యెసఁగుఁ; బాత్ర
 వితరణమునఁ గల్గువిఖ్యాతి స్వర్గద;
 సాటివిద్య కెన్నఁ జాలు నెవఁడు. 28

ఆ. గీ. విత్తనంబువేయఁ బెరిగి చెట్టయి తీయఁ
 బండ్లు గలదియైనఁ బ్రజలు మెత్తు
 రట్లు పుట్టి మనుజుఁ డభివృద్ధి నొంది లో
 కోపకారియైన నొదవుకీర్తి. 29

ఆ. గీ. పుణ్యఁ బుట్టి మేలివిదైలు నేర్పుచుఁ
 జెరిగి పెద్దయగుచుఁ బెండ్లియాడి
 తనయులఁ గని చేసితపము, విరాగులౌ
 మహానులకు మరణము మంగళంబు. 30

తే. గీ. ఆపగా దీర్ఘికాంధుసరోంతరముల
 జలము మజ్జనపాసపచనముఖక్రి

యల కుపకరించి రక్షించుఁ బ్రాణుల నదె
కతము దేవతలనివానిశుతులు పైగడ. 31

క. పలుసంజులు రూపములు
స్థలయేఱులుగడలి గలిసి కడలియె యగున
ట్టులె దేహదివివి క్తము
తేలివి పరబ్రహ్మమె యగుఁ దెలియ సుగ మగున్.

క. జలమున నుదయస్థితిలయ
ములనొందు తరంగఫేనబుద్ధుడమౌ లదే
కలబ్రహ్మమందు జన్మా
దులు మాయం గాంచునట్లు తోచు జగ మదే.

ఆ. గీ. నిపుఱుగప్పునిప్పు సవతు బ్రహ్మము; రాహు
గప్పు చందు; తన్నుఁ గప్పుజడము
వెలయఁ జేయుఁ దాను వెలయు నసత్యము
విడిచి సత్య మెఱుఁగు విబుధసేవ. 34

క. పురుషుండు భర్త యనఁబడును
 భరియించుట గనము; కష్టపడి, పాకము చే
 సి, రమణుఁ బ్రతిదివసమ్మును
 భరియించును; సుతులగృహముభర్త్రీయనఁదగున్.

తే. గీ. ఎల్లపుడు వీచుచు న్వాతా, వినుఁడు తోచు,
 చేట్లు ప్రసహించు, చవకాశ మిడుచు నభము
 వహ్ని మండుచు, బండుచు వసుధ ప్రోచు
 నట్టు లొరులకు మేల్నేయు చాక్షుఁడు మను. 36

క. ఏకార్య మెన్వఁ డడిగిన
 సాకతమునఁ జేయఁబూన సర్వేశ్వరుఁడే
 ధీకిఁ బ్రకాశము బలము
 న్వాకునకుం జదురు నిచ్చి వాసి యొసంగున్. 37

క. ఒకనికి నుపకృతిగా, వే
 రొకనికి నపకృతిగఁ గర్జ మొప్పుదు సేయన్

సకల శ్రేయస్కరమై

న కలద లొనరించు సుజనునకు శుభము లగున్. 38

క. సుతులమృతి గననిసుక్ష్మతా

న్వితయును గల రగుదుగాను బెక్కు నరులకున్

బ్రతుకుదురు సుతులు గొందఱె

క్షీతిరుహముల కాయ భల్లు చిత్రము లింకన్. 39

ఆ. గీ. మొగ్గ పూవు పిందె పూప సనరుకాయ

దోరగాయ పండు నౌర యవును

వ్యసనపై శిశువు బాలుఁడు తరుణుఁడు

స్థవిఁడు నగునట్లై సమయటయును.

40

ఆ. గీ. ఒక్కవస్తువునకె వెక్కునామయ్యులు

వచ్చురూపములును; వానిరాక

రాడు; వానిపోకఁ బోఁ డాత్త సర్వాను

గతుఁడు సత్యుఁ డెఱుఁగఁ గలుగుముక్తి.

41

తే. గీ. పంచభూతవికారము జాహ్యతనువు
 బుద్ధిక ర్శ్మేదీయప్రాణబుద్ధి మనము
 లాంతరాంగము పదియేడు నాత్మ కిరవు
 సాక్షి సర్వాంతరుడు సర్వసముః దొకండు. 24

తే. గీ. వెక్కు దిటమగుకట్టెలు బిగియఁ గట్ట
 విఱువ నెవ్వఁడుఘోలఁ; డావిధమున నరు
 లై కమత్యము నందిన నధికబలులు
 పరిభవింపఁగఁ జాలరు పరులు వారి. 43

ఆ. గీ. పండు లన్నియున్నఁ బచ్చగాఁ జవి తార
 తమ్య ముండునట్లు తనువు లెల్ల
 సరిగ నున్నవర్గ సత్యదయాక్షమా
 ప్రముఖములను మీఱు బ్రహ్మణుండు. 44

ఆ. గీ. గోవుపాలు తీవు, కొల లెల్లఁ దొలఁగించు
 నావుఁబోలు పూజ్య మవనిఁ బూజ్య

'మగ్రజన్మ, కలిసమావేశ హతయజ
నాది తొంటియట్టు లర్చ్యుఁ డగునొ. 45

ఆ. గీ. ఊహ లేనివార లూర నెం దుండిన
నూరు పేరు లేక యుండు నెపుడు
నెద్దు దున్నపోతు హెచ్చు తగ్గెనట్టు
లలరు మందమతి కుఱ్ఱగబుద్ధి 46

ఆ. గీ. నిమ్మ నారికడము నేరేడు దానిమ్మ
యంటి తియ్యమావి యంటుమావి
దాక మొదలుపండ్లు ధన్యులు తిందురు
వేఁపపండ్లు కాకి విందుసేయు 47

ఆ. గీ. కుక్క నందలమునఁ గూర్చుండఁబెట్టినఁ
గుచ్చు లన్ని కొఱికి కూల్చినట్టు
లల్పజాతి కెప్పు డధికార మిచ్చిన
దొడ్డకులమువానిఁ దూలనాడు. 48

క. దినములు చాలనినకునకు

వినకుందురు పలుకు లెవరు; విత్తము లేమిం

బనిగాదు పాటు పడినను;

దినముల కొఱగామి కెంతో దీనతఁ జెందున్. 49

తే. గీ. కష్టసుఖములఁ గడపుచుఁ గాపురంబు

సలుపువానికి సమకూరు సాధువుల్లి;

కాగి చల్లవాటినపాలకరణి శాంత

భావమున నాత్మతుల్యులఁ బరులఁ దలఁచు. 50

తే. గీ. గడ్డిపోచలు వెంటియై గంధగజము

గదల నీనితెఱంగున, గాఢసఖ్య

మైన దుర్బలసంఘము నభిభవింపఁ

జాలు బల్లిదుఁ జీమలు సర్పమునలె. 51

తే. గీ. చదువు నేరని జనరాండ్రచక్కఁదనము,

పరిమళము లేనిమోదుగువిరులరూపు,

విద్య లేకున్న పురుషుల విభవఘనత,
మంటఁ బాఁతఁగఁబడినట్టి మణివిభవత. 52

అ. గీ. చక్కఁదనము గలుగు జంపతులకు విద్య
తళుకుబంగరునకు వలపుఁ బోలుఁ;
జదువు జంటగాంచుఁ జదువు ముదంబును
జెందు నన్ని జతలు పొందు ముదము. 53

అ. గీ. పరఁగు సజ్జనులకు బాలకు సీశ్యకుఁ
బోలఁ జెలిమి; వృద్ధిపొందుచుండుఁ;
జెలిమి గల్గి పోయి చింతఁ జెందించెడిఁ
గను నరునకు గ్రుడ్డితనమువ్రాలె. 54

తే. గీ. ఎంతో వేగముగాఁ బ్రవహించునట్లు
గానఁబడు నెండమావులఁ గాంక్షదీఱఁ
ద్రావ దొరకడు జలము; గాంతాధనాదు
లక్షయసుఖమ్ము లిడ వనిత్యమ్ము లగుట. 55

తే. గీ. తీగ నానాటికేచి పందిరి యలముచు,
 నెల్లెడల బుట్టు పలుపిందె లెదిగి యెంత
 లై నబడవు గణింపనియట్లు, కన్న
 తల్లి, బిడ్డల బెనుచు నంతయుఁబదింత.

56

ఆ. గీ. ఆపు గడ్డిమేను నతిగి పాలగు; సర్ప
 మానినట్టి పాల్గునగు విసంబు;
 అమఘరంబు మధు మయ్యెను మఘరంబు
 నయ్యె మారకము నదనదుపాధి.

57

తే. గీ. ప్రొద్దు పొడుచుచుఁ దెలుపుదూర్పును; దదభిము
 ఖనకు వలకడ దక్షిణ; వెరుకడాక
 డలుప్రతీచియు దీచియు; వెలుంగు నగ్గి
 బోలువేసవి దినకరుఁ బొగడ మేలు.

58

ఆ. గీ మల్లెపూలు తావి నెల్లరయుల్లము
 దనుపుట్లు లోకమునకు మేలె

చేయు ధర్మపరులు చెందిన కీర్తి
నేర్పు సుగుణము నవినీతులకును.

59

ఆ. గీ. నిండువెలుగిడు బవలు నూర్చుండ; రే వె
లుంగు తన కెదురగునంత ద్రుంగఁ జేయు
రేయి చీకటి; తేజోతిరేకము నిసి
వీతివోతున కన్ని ప్రవేశముననె.

60

ఆ. గీ. భానుఁ డేదినమునఁ గానంబడం జాది
నమున నుపవసింప సమయబంధ
మాచరించి తప్ప రావోగ్య నుప్పుడ
చెందినారు భక్తి బొందువారు.

61

ఆ. గీ. పవళు లెండవేడిఁ బరితప్తగాత్రులై
పనుల నలసినట్టిప్రజలురేల
చందువెలుగుచేతఁ జల్లవడినచోట
గాఢనిద్రఁ జెంది కందు రెలమి.

62

తే. గీ. చంద్రుడైత్యము సుజనులసామవచన
 మిక్షు వికృతుల మాధుర్య మించుబోండ్ల
 నగలు కవులమనమ్ములు వారిజాది
 పరిమళములు మహాపుణ్యపక్తిదొరకు. 63

ఆ. గీ. అద్దమందుఁ గాంచి యందముగా మోము
 తనివివీర దిద్దుకొనినయటు
 శాస్త్రములను జదివి చక్కనినడవడి
 నేర్చుకొనినయతఁడ నిపుణతముఁడు. 64

క. తనయుఁడును వినఁడు. విందురె
 తన కితరులుహితమె చెప్పఁదలఁచినఁ బ్రయముం
 జను సత్యమ్మును వాకొన;
 వినమికి వగపేల తనకు విధి సుతరంబే. 65

ఆ. గీ. తనువు మానసమయము గన నొక్కఁడైన, మ
 నోమయంబు భిన్నమే మెయి కత

మది, సుతుండు మనుడుఁ డన్న తమ్ముఁడు మామ
కూతు రక్క య త్ర కోడ లనఁగ. 66

ఆ. గీ. అంద తొక్కరీతి నావిర్భవింపరు
చిత్రసృష్టిక ర్త చి త్రనృ త్తి
మోము తేట ముక్కుగోము పల్వరుసల
సరణి వేరు మాటసన్వదియును. 67

ఆ. గీ. రాలలో రతనము మేలు; మేరువు మాల;
నరులలో ద్విజస్సు; గిరులలో హి
మాద్రి మృగములందు హర్యక్ష; మృక్షము
లందుఁ జందు మనుజులందు సుకృతి. 68

ఆ. గీ. కాలచక్రమందుఁ గష్టము సౌఖ్యము
నొక్కదానివిదప నొకటివచ్చుఁ
బగలురేయి, లేమి భాగ్యము, చీకటి
వెన్నెల, చలి వేడి వితము గనుఁడు. 69

చ. కలియుగదుష్టచర్యలవిశాలముఁ బట్టియె కట్టించున్నవే
 ఫలమును బొందలేక యతికష్టముపా లగుటెలజేలయై
 చలనమునొందివాచవినిజాలమునంబడుమీనుపోల్చిము
 ద్దెలివి దొలంగ నీకరసి తిన్నగఁ జేసినమేల కల్గెసిన్.

క. కాలగతి నెవ్వరై నను

జాల నరసి తప్పఁజేయఁ జాలనికతనన్

బోలునని యెల్లరనఁ దగు

నాలాగుననే ఫలించు నందఱకోర్కూల్. 71

క. శ్రీరామసవమియుత్సవ

మీరాజమహేంద్రనగరి నెసఁగించు ముదం

బౌరామవిభునికావ్యము

పారాయణ మాచరింతు పరదేశములన్. 72

క. ఎవ్వడు పూనిన కర్జము

లప్పుడె నెరవేర్చవలయు నావల నన్నన్

సంపదభిలాషి యిది యేమి సలుపఁజాలు
నంచ నాదరమున; వృద్ధి నంది యేర్పు.

తే గీ. పక్వమన్నంబు మాఁగినపండుఁ బ్రౌఢఁ
గాత భుజియింపవలయు సుఖంబు గోరె
నేని సమయాతిపాతము హానికరము
రుచికిఁ బిమ్మట నేమి పగచిన ఫలము.

క. విధివిముఖత నగుకష్ట
బధికునకే ననుభవింప కలవియె యుదుపన్
విధి శీర్షచ్ఛేదము భా
నిధిశాఁగోద్భుర్రణంబు నేర్పిరె నిలుపన్.

తే. గీ. ఆయు వర్థంబు సంగమ మాషధంబు
మానదానావమానము మందిరమునఁ
గలత ముత్రంబు నీనవకంబు గోప్య
మంద్రు ప్రకట మొనర్చినఁ గంద్రుతుండు.

క. క్రుమ్మరుచున్న న్నొంఱిని
 గుమ్మరపుగుమెయి నడుసు గొంచెమైనది
 గ్రమ్మనె యాత్మకు సాక్షిత
 నమ్మిన సంసారతాప నాశముగాదే. 84

శ్లో. పరధనాపహారి సావభీతుఁడు గాఁడు
 కోప మాఁపలేడు గుచ్చితుఁడు
 వెలవెలందిచెలిమి దలఁపదు కామికి
 సత్యమంతరిక్షజలగుహంబు. 85

క. ఎవఁడు, చొరకొనిన మేల్పచి
 కి విఘాతము మాటిమాటికిఁ గలిగిననోయ్
 గవిరహితుఁడు గా కంతం
 బవహితుఁడై సేయువాఁడె యధికుఁ డగుఁ దగుకొ

క. ఉత్తమునితోడి నెయ్య
 మ్ముత్తమునిం జేయు శుక్తి నుదకముగాదే

ము లైము మధ్యము పొందున
ను త్తము నట్లుండు నలదళోదకమువలెన్. 87

తే. గీ. హర్ష కార్యమున స్వస్థనాగమమునఁ
గఱపున స్ఫుర్తిపులతోడి కలహమందు
నరసతిద్వారమున మననవ్వానందు
నెవఁడు సాయము చేయు బాంధవుఁ డతండు. 88

ఆ. గీ. కాలిలోన నాటి కడుబాధ గలిగించు
ముల్లు లాగ వేరుముల్లు వలచు
పగిడిఁ బగతు నడఁపఁ బగతునె ప్రోత్సాహ
పఱిచి తాను సుగము పడయవచ్చు. 89

ఆ. గీ. పల్లవములు పండ్లు మల్లెపూవులు చల్ల
గాలి చందనంబు గంగ చందు
నెల్లవారియుల్ల ముల్లాస మొందించు
నట్లు సుజనమైతి యలరఁ జేయు. 90

తే. గీ. కాలు జాతినఁ బయన మాఁగకయె సాగు
 జాతెనేని నోరాఁపరా దేటుదాఁటుఁ
 గాన ననఁదగ దెవరిని గానిఘోరి
 గాలుచుచు మది నిలఁ గలకాలము ముందు. 91

క. రుద్రసంసారం బనియెడి
 కడలి న్సుఖదుఃఖసంజ్ఞకల్లోలములన్
 వడిఁ గొట్టఁబడుచు నలయున్
 గడగానఁడు సాక్షి నాత్మఁ గానండ్డేనిన్. 92

ఆ. గీ. శాస్త్ర మేల మూఢజనునకు. దర్పణ
 మేల గ్రుడ్డికి, ధన మేల నీయఁ
 దినను లేనిపిసిని, కెనలేని విన్నాణ
 మేల యాత్మతత్త్వ మెఱుంగఁడేని. 93

ఆ. గీ. కొంతమేలు కొడుకు గుణగంతుఁ డొకఁడైనఁ
 గాదు మూర్ఖశతము గలిగిన నటు

చందమామ యొక్కఁడు చక్కడంచును జీకు
వాలు రిక్కకోట్లు పాప గలవె.

94

క. గిట్టుట తప్పదు పుట్టిన
నెట్టెన్నిదినమ్ము లున్న నెరికి నై నం
జెట్టులు నీడ నొసంగిన
యట్టరులకు మేలు నేయు నతఁడె ఘనుఁ డగున్

క. పలుచనితో ల్లప్పినయె
మ్ములు నరములుకండనెత్తుబొమ్ములు బొందుల్
లలనలు పురుషులు పగతురు
చెలు లనఁబడు మోహవికృతి చిత్ర మ్మహాహ.

క. శ్రీపాలెపువంశమ్మును
గాపాడు నగ స్త్రరాజు గాదిలిసుతుఁడన్
లోపముల నెన్న కెప్పుడు
నాపయి దయ యుంచుము హరి నలివదళాత్మ.

క. మాతకుఁ గనకమ్మకు నే

జేతఃపూర్వముగ నెపుడు సేసెదఁ బూజల్

ప్రీతిగ వందనశతములు

ప్రాత స్నాయాహ్నములనఁ భక్తి నొనర్తు. 98

ఆ. గీ. సాధువిబుధులారః సాధాగరిబ్రహ్మ

నైత్రమాసమందఁ జ కథింప

ప్రీతినొంద బుధుల వీనులవి యగా

శతక మొనరిచితిని శౌరి యిచ్చి

99

క. బంగారువలువ దాల్చు

శృంగారరసాధిదేవజిత్వోభు యి

బంగారురాజుశతకము

సంగీతారమునఁ జదువఁ బుడుమా. 100

సంపూర్ణ

10089

